

DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY

7. évfolyam
2023. november 21.

Megoldókulcs

Figyelmesen olvasd végig a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Petőfi és Arany János barátságának margójára

„Üdvözlöm Önt! Ma olvastam Toldi-t...”

Ahogy azt már az iskolapadban is tanultuk, Petőfi Sándort és Arany Jánost rendkívül szoros barátság fűzte egymáshoz, életük számos ponton összefűződött. A kötelék olyannyira erős volt közöttük, hogy Petőfi és Szendrey Júlia gyermekük – Zoltán – keresztszüleinek Aranyékat kérték fel, sőt a forradalom és szabadságharc alatt – 1849 februárjában – Júlia és Zoltán Nagyszalontára került, itt tudta őket biztonságban a szolgálatát teljesítő férj és édesapa Petőfi.

De hol is kezdődött ez a bensőséges kapcsolat e két emblemikus költőnk között? Egészen pontosan 1847. február 4-én, amikor is Petőfi – a Toldi kéziratának olvasását követően – méltató gondolatokkal és egy erre az alkalomra írott versével köszöntötte Aranyt és az ő remekművét, a Toldit. Az eredeti kézírás másolatát Kéry Gyula közölte, most mi is megmutatjuk e bejegyzésben:

„Üdvözlöm Önt!

Ma olvastam Toldit, ma írtam e verset s még ma el is küldöm. Az Életképekben ki fog ugyan jönni, de én minél hamarabb akarom Önnek tudtára adni azon meglepetést, azon örömet, azon elragadtatást, melyet műve költött bennem. Hiába, a népköltészet az igazi költészet. Legyünk rajta, hogy ezt tegyük uralkodóvá! Ha a nép uralkodni fog a költészetben, közel áll ahhoz, hogy a politikában is uralkodjék, s ez a század föladata, ezt kivívni célja minden nemes kebelnek, ki megsokalta már látni, mint martírkodnak milliók, hogy egy pár ezren henyékhessenek és élvezzenek. Égbe a népet, pokolba az arisztokrátiát!

Irjon Ön nekem, ha nem fogja restelni, írjon magáról, akármit, mindent, hány éves, nőtlen-e vagy házas, szőke-e vagy barna, magos-e vagy alacsony minden érdekelni fog. Isten Önnel, isten Önnel. Ab invisiss

őszinte barátja

Petőfi Sándor”

Petőfi és Arany mindannyiunk ismerőse. Költészetük a magyar ajkúak számára az anyanyelvet jelenti. Népszerű verseik fordulatai közszájon forognak. Számatalan bevett szóval, fordulattal, szállóigével gazdagítják szókincsünket.

Különös szerencse, hogy a magyar költészet e két klasszikusát szoros barátság fűzte össze. 1847 februárjától - a Toldi pályadíjának híretől - 1849 júliusáig, Petőfi haláláig. E két és fél esztendőben sűrűn váltottak levelet, s számos verset írtak egymáshoz, illetve egymás családtagjaihoz. A vers- és levélváltást Arany 1858-ban írt jegyzetei egészítik ki értékes adatokkal.

Levelezésük értékes dokumentum, épületes tanulság és élvezetes olvasmány az utókor számára. Értékes dokumentum, mert a sűrű levélváltás naplószerűen tudósít mindkét klasszikusunk életének eseményeiről egy olyan időszakban, mely történelmünk egyik legizgalmasabb korszakára esik: a reformkor utolsó évére, majd a forradalom és a szabadságharc felgyorsuló hónapjaira.

Művészek közt a vetélkedés oly természetes, mint a *Toldiban* a kard és kopja bajnokai között. Petőfi szíve csak egy pillanatra szorul össze a pályadíjas mű hírére, melynek jutalmát a Kisfaludy Társaság húsz aranyról huszonötre emelte. Amikor értesül a költő életkoráról, megkönnyebbül. Az előny a jövőben behozható lesz: Petőfi 1847 elején éppen hogy csak átlépte huszonnegyedik évét, a nagykorúság küszöbét, Arany pedig már meglett férfi: harmincéves házasember. Petőfi megnyugvása kitörő lelkesedésbe csap át, amikor a Társaság és az Akadémia hivatalhelyiségeiben türelmetlenül elolvassa a hőskölteményt. A mű felülmúlhatatlannak tetszik, de írója nem ellenfél, hanem rokon lélek. Petőfi lelkesedését mindenekelőtt a *Toldi* szépsége kelti föl. Miután egyvégtében elolvassa a nagyszalontai rivális művét, tollat ragad, s az ismeretlen pályatársnak levelet ír. Nemcsak örvendező érzéseit és egyetértő gondolatait küldi el neki, hanem mindjárt a lelkét is: „Toldi írójához elküldöm lelkemet...” Így pecsételődik meg a két férfi barátsága, az évszázad két kiemelkedő alkotóművészeinek szövetsége.

„A magyar irodalom legszebb férfibarátsága kezdődik. Regény sem ábrázolt még úgy önfeláldozást, önzetlenséget, mint amilyen e két ember egymásnak s egymásról rótt írásában felénk árad. Levelezésük a világirodalomban a legtökéletesebb alkotás két férfi egymás iránt való vonzalmáról” - állapítja meg Illyés Gyula Petőfiről írott könyvében.

<https://mek.oszk.hu/06100/06126/html/ajpslev002.html>

<https://www.petofi200.hu/component/content/article/95-legenda-petofi-szuletesenek-korulmenyeirol/321-petofi-es-arany-janos-baratsaganak-margojara?Itemid=437>

utolsó letöltés ideje: 2023.11.10.

Szövegértési feladatok (40 pont)

1. Igaz vagy hamis az állítás? Írd az állítások után az I vagy H betűt! A hamis állításokat tedd igazgá az olvasottak alapján!

- a) Petőfi és Arany barátságának kezdete nem ismert az utókor számára. **H**
Különös szerencse, hogy a magyar költészet e két klasszikusát szoros barátság fűzte össze. 1847 februárjától - a *Toldi* pályadíjának híretől - 1849 júliusáig, Petőfi haláláig.
- b) Számos levelet váltottak egymással, ezenkívül pedig verseket is írtak egymásnak. **I**
- c) A Kisfaludy Társaság 20 arannyal jutalmazta Arany Jánost a *Toldi* megírásáért. **H**
Jutalmát a Kisfaludy Társaság húsz aranyról huszonötre emelte.
- d) Petőfi Aranyak írt verse az Életképekben jelent meg. **I**
- e) Petőfi Sándor élete végéig riválisként tekintett Arany Jánosra. **H**
Petőfi szíve csak egy pillanatra szorul össze a pályadíjas mű hírére, melynek jutalmát a Kisfaludy Társaság húsz aranyról huszonötre emelte. Amikor értesül a költő életkoráról, megkönnyebbül.

2. Válaszolj röviden (1 mondatban) az alábbi kérdésekre!

a) Mivel gazdagította a két költő szókincsünket?

Számtalan bevett szóval, fordulattal, szállóigével gazdagítják szókincsünket.

b) Miért értékes a levelezésük az utókor számára?

Értékes dokumentum, mert a sűrű levélváltás naplószerűen tudósít mindkét klasszikusunk életének eseményeiről egy olyan időszakban, mely történelmünk egyik legizgalmasabb korszakára esik.

c) Hány éves Petőfi, és hány éves Arany 1847-ben?

Petőfi 1847 elején éppen hogy csak átlépte huszonnegyedik évét, a nagykorúság küszöbét, Arany pedig már meglett férfi: harmincéves házasember.

d) Mi kelti fel elsődlegesen Petőfi lelkesedését?

Petőfi lelkesedését mindenekelőtt a *Toldi* szépsége kelti föl.

3. Magyarázd meg a szövegből vett (kiemelt) kifejezéseket saját szavaiddal!

szövegből vett kifejezés	saját szavaimmal
„két emblematis költő”	meghatározó, jelentős, kiemelkedő
remekmű	kiemelkedő értékű irodalmi alkotás
„ megett férfi ”	felőtt, már nem fiatal
„nem ellenfél, hanem rokon lélek ”	hasonló értékekkel rendelkezik, hasonló gondolkodású

4. Írj 5 mondatos válaszlevelet Petőfi Sándornak Arany János nevében! Leveledben ügyelj a tartalmi és formai követelményekre!

Tartalom: 3 pont, ha a levél megfelel a megadott témának, van megszólítottja, és elköszön.

A szöveg szerkezete: 2 pont, ha a levél kerek, egész, lezár; logikusan szerkesztett.

Stílus, szóhasználat: 1 pont, ha megfelel a témának, a köznyelvi normának, nyelvhelyességi szempontból kifogástalan.

Helyesírás: 1 pont, legfeljebb 2 ékezet tévesztése és legfeljebb 2 központozási hiba. Javítjuk, de nem vesszük figyelembe az összetett mondatok központozási hibáit.

7	
---	--

5. Petőfi a levelében hangot ad a népköltészet iránti elkötelezettségének. Miért tartja fontosnak a nép jelenlétét a költészetben? Válaszodat a szövegből vett idézetre támaszkodva saját szavaiddal fogalmazd meg 2 mondatban!

„Ha a nép uralkodni fog a költészetben, közel áll ahhoz, hogy a politicában is uralkodjék, s ez a század föladata, ezt kivívni célja minden nemes kebelnek, ki megsokalta már látni, mint martírkodnak milliók, hogy egy pár ezren henyélhessenek és élvezzenek. Égbe a népet, pokolba az aristokrátiát!” Az idézet értelmezése mentén bármely helyes megoldás elfogadható.

2	
---	--

6. Húzd alá a szövegben azt a részt, mely arról tanúskodik, hogy történelmünk egyik legizgalmasabb időszakára esik a két költő levelezése!

1	
---	--

7. Miből következtethetünk arra, hogy Petőfi baráti hangnemben írja levelét Aranyak? Írj két bizonyítékot!

„Írjon Ön nekem, ha nem fogja restelni, írjon magáról, akármit, mindent, hány éves, nőtlen-e vagy házas, szőke-e vagy barna, magos-e vagy alacsony minden érdekelni fog.”

„őszinte barátja

Petőfi Sándor”

2	
---	--

8. Milyen módon érvényesülnek Petőfi levelében a kommunikáció tényezői? Töltsd ki az alábbi táblázatot!

a levél feladója	Petőfi Sándor
a levél címzettje	Arany János
az üzenet tárgya	elismerés kifejezése, érdeklődés, kapcsolatfelvétel Arany Jánossal
csatorna	levél
kód	nyelvi jelek: szavak, mondatok

9. A szöveg alapján fejezd be a megkezdett állításokat!

a) *A két költő között a kötelék olyannyira erős volt, hogy*

Petőfi és Szendrey Júlia gyermekük – Zoltán – keresztszüleinek Aranyékat kérték fel.

b) *Petőfi megkönnyebbül, amikor értesül Arany életkoráról, mert*

az előny a jövőben behozható lesz: Petőfi 1847 elején éppen hogy csak átlépte huszonnegyedik évét, a nagykorúság küszöbét, Arany pedig már meglett férfi: harmincéves házasember.

c) *Petőfi Juliát és Zoltánt Nagyszalontára küldte a szabadságharc alatt, hogy*

biztonságban tudja őket a szolgálatát teljesítő férj és édesapa.

3	
---	--

10. Melyik két fontos emberi jellemvonást emeli ki Illyés Gyula a két költő levelezése kapcsán?

Az önfeláldozást és az önzetlenséget.

2	
---	--

11. A levél műfajának számos tartalmi és formai követelménye van. Az idézett levélben nevezd meg kettőt!

- megszólítás

- elköszönés

- levél tárgyának ismertetése

- válasz iránti igény megfogalmazása

2	
---	--

40	
----	--

Helyesírási és nyelvtani feladatok (40 pont)

1. Szótagolva írd le az alábbi mondatot!

Költészetük a magyar ajkúak számára az anyanyelvet jelenti.

Köl-té-sze-tünk a ma-gyar aj-kú-ak szá-má-ra az a-nya-nyel-vet je-len-ti.

6	
---	--

2. Bontsd szóelemekre az alábbi szavakat! (1=szótő, 2=képző, 3=jel, 4=rag)

fordulattal 1: fordul, 2: -at, 4: -tal

lelkessedésbe 1:lelk, 2: -es, 2: -ed, 2: -és, 4: -be

olvasmány 1: olvas, 2: -mány

barátsága 1: barát, 2: -ság, 3: -a

történelmünk 1: történ, 2: -elm, 3: -ünk

szolgálatát 1: szolgál, 2: -at, 3: -á, 4: -t

6	
---	--

3. Nevezd meg pontosan az alábbi szavakban található mássalhangzótörvényeket!

lelkessedésbe: zöngéesség szerinti részleges hasonulás

ahhoz: írásban jelölt teljes hasonulás

megmutatjuk: összeolvadás

biztonságban: zöngéesség szerinti részleges hasonulás

gondolatokkal: írásban jelölt teljes hasonulás

barátságának: összeolvadás

6	
---	--

4. Helyesírási alapelvek

Alkoss párokat az alábbi szavakból aszerint, hogy melyik helyesírási alapelvhez tartoznak, majd írd be őket a táblázat megfelelő oszlopába!

pályatársak, állapítja, mindannyiunk, iránt, klasszikusunk, Kisfaludy, barátság, kiemelkedő

kiejtés elve	szóelemzés elve	hagyomány elve	egyszerűsítés elve
iránt, kiemelkedő	állapítja, barátság	pályatársak, Kisfaludy	mindannyiunk, klasszikusunk

8	
---	--

5. Hangrend

Írd be az alábbi szavakat a táblázat megfelelő helyére aszerint, hogy milyen hangrendűek!

lélek, klasszikus, adat, szőke, költészet, korszak, egymás, dokumentum

mély hangrendű szavak	magas hangrendű szavak	vegyes hangrendű szavak
adat, korszak	lélek, szőke, költészet	klasszikus, egymás, dokumentum

8	
---	--

6. Add meg az alábbi szavak ellentétes jelentésű és rokon értelmű megfelelőjét!

eredeti szó	ellentétes jelentésű alakja	rokon értelmű alakja
rivális	támogató, barát, társ	ellenfél, versenytárs
értékes	értéktelen, silány	becses, tiszteletre méltó, nemes
megkönnyebbül	aggódik, szorong, gyötrődik, emészti magát	fellelegzik, felszabadul, feloldódik

6	
---	--

40	
----	--

Összes pontszám:

80	
----	--

Készítette: Rónai Adrienn